

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXXIV. De varietate sortium & sortientium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

pro magno & vero bono petendum est, quod & Iudæis, & Paganis, & hæreticis, etiam & ipsis bestijs datur. Aurum enim & argentum, honores & filios, & patrimonia, multi habent etiam mali. Qui enim verè Christianus est, non ista omnia transitoria debet petere, sed totum pondus intentionis vel orationis suæ, ad expetendam æternam beatitudinem debet impendere. Ista enim temporalia bona, & quando Deus dat, gratia agantur, & quando tollit, gratia agantur. Ista, quando voluerit, tribuet, quando voluerit, tollet: tantum est, ut se ipsum non auferat. Hæc firma est anchora. At cui spes omnis, & ratio, & cogitatio pendet, à Fortuna; huic nihil oportet esse certi, nihilque, quod exploratum habeat permansurum sibi, ne vnum quidem diem,

C A P V T XXXIV.

De Varietate Sortium & sortientium.

nter improvidos fortuitosque euentus atque humanos Casus, Sortes numerantur. Sortis euentus, ait S. Ambrosius, non in nostra est potestate, sed quem casus attulerit. Hæ Sortes quid sint, & à quibus, vel bene, vel malè vsurpentur, & quo Dei iudicio cadant, dicendum est. Etsi enim videntur temerè contingere, quæ contingunt sortitò; attamen diuina Prouidentia & æquitas neque in his deest. Quod agnouit, qui dixit: *In manibus tuis sortes mea.* Et D. Augustino teste, *Sors (sua natura) aliquid mali non est, sed res in humana dubitatione diuinam indicans voluntatem.* Sortium porro nomine intelliguntur plerumque ea, quæ coniiiciuntur in vrnâ, & inde, in electionibus, aut quibusuis deliberationibus, extrahi solent, siue sint tesseræ, siue chartulæ, siue albæ & nigræ fabæ, quæ veteribus vsitatissimæ fuerunt; sicut & niuei atrique lapilli; siue litteræ alphabeti: siue bacilli, siue oscilla, siue tali, siue calculi ἀτέτοι, vel τετεηδύοι; siue pilulæ aut globuli aurati vel argentei, vt apud Venetos: siue lanci, vt apud Genuenses; siue tabellæ, siue lamellæ tenues; siue testaceæ, aut restulæ, siue aliud quid simile, vt postea ostendam. Hebræis Sors Phur dicitur à cadendo, eò quod Sors in vrnâ coniecta cadat, vnde casus attribuitur. Harum rerum vsus sortitio, seu sors formaliter solet appellari. Vsiatiùs Sors in vrnâ mittitur, Neque tamen vrnâ semper opus est:

I.
S. Ambros.
lib. 3. de vi-
duis. p. 3.

psal. 30. 16.

S. Augustin.
in Psal. 30.

Petr. Greg.
Tolof. 1. 34.
syntag. c. 5.

Esther. 9. 26.

T t

Cice.

Cic. A&.4
in Verr.
Plautus in
Casina. Ho-
mer. Iliad. 8.
Virgil. 5. &
6. Æncid.

Cicero meminit *sortium* coniectarum in hydriam: Plautus in situ-
lam: Homerus in galeam; uti & Virgilius: quamvis hic etiam
in urnam; Genuenses in distinctas eiusdem urnæ velut fistulas
coniiciunt. Alij in pileos, sacculos, cistas, librorum paginas, seu
schedas, seu alia imponunt. Alij nihil ex urna, aut galea &c. extra-
hunt, sed libros aperiunt, & obuias sibi sententias cōsulunt. Num-
mos, cultros, bacillos alij in altum aërem proijciunt, & quæ pars
prona, quæ supina ceciderit, dispiciunt. Milites frequenter, cum
de statione, vel vita ac resti agitur, astragalus ludunt, super tym-
pano.

II.

Henr. Salmuth in Gui-
don. Panci-
rol. cap. de
Fibula. post.
Claudiū Co-
teræum, de
Iure Militū.
lib. 3. cap. 8.

Nicet. in lib.
de rebus,
post expu-
gnatam vr-
bem gestis.

Tacit. lib. de
morib. Ger-
man,

Notum illud Iustini de eo in regem eligendo, cuius in fo-
rum venientis equus prius hinnisset. Sortis id loco erat. Sed for-
tem elusit, qui hinnitum arte procuravit. equo pridie in forum, ad
equam adducto, cui postridie iam assuetus amator adhinniret.
Veneti hodie, ait Henricus Salmuth, *si quid agendum est, ita sortitio-
nem efficiunt. Veluti si fingamus, in Senatu de ratione belli agendum esse,
neq; inter Senatores convenire, ad cuius urbis expugnationem primum
debeat deduci exercitus (quod accidit temporibus Michaëlis Trigesimi
quinti Venetorum Ducis. Hadrian. Barlan. de Ducib. Venet.) ad di-
vinas Sortes recurrendum ducunt. Nomina quidem expugnantiarum
urbium in urnulam conijciuntur: earudis quispiam puerulus manu mis-
cet: inde unam, è chartulis, quæ singula singularium urbium nomina
continent, ad Principes defert, ab eaq; oppugnanda bellum inchoari debet.
Memorable etiam idem author refert, illud Sortitionis genus, quo
Athleta olim ad pugnandum ducebantur. Nam calculis in urnam con-
iectis, binæ comparæ litteræ inscribebantur: quib; eductis sortibus pares
sortiti erant, inuicem committebantur.* Nicetas Choniata ritum
sortitionis, in Regijs comitijs, talem commemorat: *Cum Impera-
tor creandus esset, in adem SS. Apostolorum deliberandi ergo convenire:
ac principio, patrio quodam ritu, pro numero candidatorum, quatuor
calices ordine collocare instituerunt, quorum unus incruentam victimam
contineret, ceteris vacuis: eosq; tradere totidem sacerdotibus, ut ad cu-
iusq; principis nomen unum tollerent, & eis redderent. Imperium verò
penes eum futurum erat, qui eum calicem accepisset, in quo divinum cor-
pus & sanguis Christi esset.* De Germanis ait Tacitus: *Sortium consue-
tudo simplex, virgam fructifera arbori decisam in surculos amputant;
eosq; notis quibusdam discretos, super candidam vestem temere ac for-
tuito spargunt, mox, si publicè consulatur, sacerdos civitatis, sin priva-
tim,*

tim, ipse paterfamilia precatus Deos, calūm^g, suspiciens ter singulos tollit, sublatos, secundū impressam antē notam, interpretatur. Sinis hodie propē similis est diuinatio duorum lignorum æqualium, quam describit Gunzalinus Mendozius, nec non Philippinensium, seu Lusitanorum, in India, teste Martino Ignatio. Hoc pacto, apud Ezechielem, superstitosē Nabuchodonosor, non Dei, sed suo, vel mali genij instinctu omen captauit. dubius Ammonitasne, an Iudæos inuadere deberet. Nam, vt infra pluribus dicam, sumens duas sagittas, vni inscripsit nomen Rabbath (quæ erat petra Arabiæ, metropolis Ammonitarum) alteri nomen Ierusalem: eas deinde commiscuit: mox vnam, clausis oculis, ac cæcè eduxit, cui inscriptum videns, Ierusalem, statim contra eam perrexit. In summa tot genera sunt Sortium, quot placita voluntatum.

His ergo atque alijs talibus Sortibus diuersi sunt vsi; siue Ethnici, siue Iudæi, siue Christiani; & omnis ferè natio, Ægyptij, Babylonij, Græci, Latini, Hebræi, Itali, Hispani, Galli, Germani &c. De Ægyptijs constat, quos quisque coleret agros, viritim, inter se sortibus diuisisse. Sorte etiam vsus regem Babylonis Ezechiel testatur. Qua etiam vsi sunt Gentiles illi, quibuscum Ionas nauigans eiectus est in mare. Item Augustus, Tiberius, Attalus rex Pergami. Apud Græcos colonias sortibus deducebant. Quamobrem coloni κληρονομοι dicebantur. Iudices in Areopago, varijs in vnam coniectis litteris, sortiebantur, vt docet ex Demosthene & Scholiaste Aristophanis Sigonius. Tullius refert, legem Syracusis fuisse, quæ Iouis sacerdotem in annos singulos capi sortito iuberet; licet Dion Halicarnasseus contrariam legem recitet, cauentem, sorte, aut precio deligi sacerdotem. De Dionysio Syracusano Plutarchus scribit, eum augurium capisse Monarchiæ, ex littera M. quæ ipsi obtigerat. Apud Lacedæmonios, Athletæ sorte educabantur ad pugnandum; ne aut suspicioni locus esset malevolentia; aut alij illis gloriæ occasionem inuiderent. De Romanis Tacitus scribit, eos magistratus, legationes, ac præfecturas sortitos esse, ne ambitioni, aut inimicitijs locus foret. Liuius ait: apud Romanos, de loco, & ordine agminis, duces sorte designabantur: vtique propter eandem causam. Apud Hebræos sortium vsus fuisse sacra littera testantur. Nam & hircus immolandus sorte electus est. Duos hircos stare faciet, coram Domino, in ostio tabernaculi testimonij: mittensq, super vtrumq, sortem, vnam Domino, & alteram capro

Ti 2

emissa-

Gunzalin.
Mendoz. l. 2.
Hist. Chin.
cap. 4.
Martin. Ign.
Itinerarij,
c. 8.
Ezech. 21.
21.

III.

Cap. 21. 19.
Ion. 1. 7.

Car. Sigon.
l. 3. de Rep.
Athen.
Cicer. Act.
4. in Verr.
Dion. Hal.
lib. 2. hist.
Rom.
Plutarch. in
Apopht. Lu-
ciantus in
hermotimo.
Tacit. l. 10.
Sigon l. 2. de
iudic. c. 12.
Liuius lib. 2.
Dec. 3.
Leuit. 16. 8.

Num. 17. 2. *emissario; cuius exierit fors, Domino offeret illum pro peccato: cuius autem*
 Iosue. 7. 16. *tem in caprum emissarium, statuet eum viuum coram Domino, ut fundat*
 1. Reg. 14. 42 *preces super eo, & emittat eum in solitudinem. Sorte Aaron alijs*
 1. Reg. 10. 20 *prælatus. Sorte deprehensus Achan & Ionathas. Sorte Saul crea-*
 Num. 26 55 *tus rex. Sorte terra Promissionis inter Hebræos partita. Sorte obi-*
 1. Paral. 24. *ta sacerdotalia munera. Cum sacerdotio fungeretur Zacharias in or-*
 5. 7. 3 1. Luc. *dine vicis sue, ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotij, sorte*
 2. *exijt, ut incensum poneret. Nam inter sacerdotes Sors iacta est, quis*

suffiret, aut thus incenderet. Cum enim plures essent eiusdem fa-
miliæ sacerdotes, qui eadem hebdomade, in templo, sacerdotio
fungerentur, & vnus duntaxat adolerè thus posset, sortitione ex-
ploratum est, quem eorum id, vno die, quem altero, aut quem-
manè, quem vespere facere id oporteret. Ira Euangelium narrat,
 Act. 1. 23. *Quid quòd, cum Iudæ subrogandus esset Apostolus, Apostoli*
reliqui statuerunt duos, Ioseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognomi-
natus est iustus: & Matthiam &c. Et dederunt Sortes eis: & cecidit
sors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis?
Sortibus rem gestam testatur Lucas, vt electionem Matthiæ diuini-
tus prouisam factamque significet.

IV.

Quod Apostoli ausi sunt, fecerunt etiam multi boni Chri-
 stiani, qui ab Apostolis descenderunt. Quippe nonnulli sanctissi-
 mi viri, Dei circa se voluntatem, sacræ Scripturæ, diuinique Co-
 dicis, veluti fortuita apertione, scrutati sunt; & inuenerunt, quod
 quæsiuerunt. Plurimi ex alicuius sententiæ auditione, rectè vel
 ominati sunt, vel vitam instituerunt; vt dubitari non possit, omni-
 no diuinum iudicium intercessisse, sicut, ante Originem & Augu-
 stinum, docuit D. Dionysius, de Matthiæ electione ita loquens:
 Orig. hom. 23. in Ios. *De illa sorte diuina, quæ Matthiæ diuinitus obrigit, alij quidam alia*
 Aug. in Psal. 30. conc. 2. *sentière, meo iudicio, non rectè: aperiam autem & ipse, quid sentiam.*
 S. Dionys. c. 5. *Videtur mihi scriptura sortem appellasse diuini quiddam & præcipui mu-*
 hierarch. part. 3. *neris, per quam illi choro sacratissimo insinaretur, qui esset diuina ele-*
ctione declaratus. Quibus subiungit, ob reuerentiam, permisisse
 Apostolos, non iudicio suo, sed Deo ipsi electionem. Sunt ergo
 Prou. 16. v. *sortes quædam humana manu proiectæ, sed diuina directæ. Quid*
 vlt. *multa? Sortes mittuntur in sinum; sed à Domino temperantur, ali-*
quando in hominibus ad certa officia eligendis; aliquando ad fru-
gem meliorem reuocandis; aliquando in asciscendis Diuis tute-
laribus, aut alijs negotijs dirigendis.

Verum

Verūm videamus etiam conuersionū exempla. S. Basilius de se ipso scribit sequentia: *Ego cum multum temporis, in vanitate consumpsissem, & totam ferme iuuentutem meam in vano labore perdidissem, quem in disciplinarum sapientia à Deo infatuata perceptiōne conuersatus insumpsi: postquam aliquando velut ex somno profundo expergefactus, ad admirandam veritatis Euāgelij lucem respexi, & inutilitatem sapientie principum huius seculi exoletorum conspexi: miserabili vita mea multum deplorata, optabam mihi dari manu ductorem ad introductionem, ad dogmata veritatis. Et præ omnibus sanè multam curam adhibebam, vt correctionem aliquam morum facerem, multo iam tempore ex malorum conuersatione corruptorum. Itaq; vbi legissem Euāgelium, & vidissem illic maximam occasionem ad perfectionem, venditionem bonorum, & distributionem in indignos fratres, & in summa nullam huius vite curam habere, & à nulla affectiōne ad vite res animam conuerti: optabam inuenire aliquem fratrem qui hanc vite viam elegisset, vt vna cum ipso hanc profundam vite inundationem penetrarem. Et sanè multos inuenimus in Alexandria, multos etiam per reliquam Ægyptum. Et alios in Palestina cauaq; Syria ac Mesopotamiā. Quorum quidem admirati sumus circa victum abstinentiam, admirati sumus item tolerantiam in laboribus, consternauit me etiam ipsorum in orationibus intentio, & quomodo somnum superabant, & à nulla naturali necessitate inflectebantur, aliam semper & nulli seruituti obnoxiam animi constantiam conseruantes, in fame & siti, in frigore & nuditate, non corporis cura intenti, neq; sustinentes vt aliquam ipsi curam impenderent, sed velut in aliena carne degentes, opere commonstrarunt, quid sit cohabitare rebus in hac vita, & quid conuersationem habere in celo. Illa admiratus, & beatā predicatā virorum vitā, qui opere ostendunt mortificationem Iesu in corpore se circumferre; optabam etiam, quantum eius à me fieri posset, illorum virorum imitator esse.*

V.
S. Basil. ep.
78. ad Eustathium
Sebastæ Episc.

Quod Basilio accidit, etiam Augustino, & quidem luculentius euenit, ab Alipio secedenti, ac lachrymis suis, animique luctu, solitudinem petenti. *Ego, inquit, sub quadam fici arbore, stratus me, nescio quomodo, & dimisi habenas lachrymis, & proruperunt flumina oculorum meorum, acceptabile sacrificium tuum. Et non quidem his verbis, sed in hac sententia, multa dixi tibi: Et tu, Domine, vsquequo? Vsquequo, Domine, irasceris in finem? Ne memor fueris iniquitatum nostrarum antiquarum. Sentiebam enim me ab eis teneri, & iactabam voces miserabiles. Quamdiu, quamdiu, cras & cras? Quare*

VI.
S. Aug. l. 8.
Confess. cap.
12.
Psal. 6.
Psal. 12.
Psal. 78.

Ti 3 non mo-

non modo? quare non, hac hora, finis turpitudinis mee? Dicebam hac, & flebam amarissima contritione cordis mei. Et ecce audio vocem de vicina domo cum cantu dicentis & crebro repetentis, quasi pueri an puella, nescio: Tolle lege, tolle lege: statimq; mutato vultu, intentissimus cogitare capi, utrumnam solerent pueri, in aliquo genere ludendi, cantare tale aliquid: nec occurrebat omnino, audiuisse me vsquam. Repressōq; impetu lachrimarum, surrexi nihil aliud interpretans diuinitus mihi iuberi, nisi ut aperirem Codicem & legerem, quod primum capitulum inuenissem. Audieram enim de Antonio, quod ex Evangelica lectione, cui fortē superuenerat, admonitus fuerit, tanquam sibi diceretur, quod legebatur: Vade, vende omnia qua habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelis, & veni sequere me: & tali oraculo confestim ad te esse conuersum. Itaq; concitus redi ad eum locum, ubi sedebat Alipius: ibi enim posueram codicem Apostoli, cum inde surrexeram. Arripui, aperui, & legi in silentio capitulum, quo primum coniecti sunt oculi mei.

Rom. 13. Non in comestationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudici-
tys, non in contentione & emulatione: sed induite Dominum IESVM
Christum, & carnis providentiam ne feceritis in concupiscentiis. Nec
ultra volui legere, nec opus erat. Statim quippe cum sine huiusce sen-
tentia, quasi luce securitatis infusa cordi meo, omnes dubitationes tene-
brae diffugerunt. Tum, interiecto aut digito, aut nescio quo alio signo, co-
dicem clausi, & tranquillo iam vultu indicavi Alipio. At ille quid in
se ageretur, quod ego nesciebam, sic indicavit: Petit videre quid legis-
sem. Ostendi, & attendit etiam ultra quam ego legeram, & ignorabam
quid sequeretur. Sequebatur verò: Infirmum autem in fide assumit.
Rom. 14. Quod ille ad se retulit, mihiq; aperuit. Sed tali admonitione firmatus est,
Placitōq; ac proposito bono, & congruentissimo suis moribus, quibus a me
in melius iam olim valde, longēq; distabat, sine ulla turbulenta cunctatio-
ne coniunctus est. Inde ad matrem ingredimur, indicamus, gaudet;
narramus quemadmodum gestum sit: exultat & triumphat, & benedicit
tibi, qui potens es, ultra quam petimus aut intelligimus, facere, quia tan-
to amplius sibi à te concessum de me videbat, quam petere solebat mise-
rabilibus eius, flebilibusq; gemitibus. Conuertisti enim ita me ad te, ut
nec uxorem quarerem, nec aliquam spem seculi huius, stans in ea regu-
la fidei, in qua me ante tot annos ei reuelaueras. Et conuertisti luctum
eius in gaudium multo uberius, quam voluerat, & multo charius atque
castius, quam de nepotibus carnis mee requirebat. Augustini & Alipij
hæc fors fuit, quam multi imitantur, qui, turbato cum sunt ani-
mo, &

mo, & fluctuante, Thomæ de Kempis libellum aperiunt, aiuntque, se semper solatium reperire, & idoneum vulnere suo emplastrum.

Si non fors, certè fors fuit, incidisse in pios libros Ignatium Patriarcham nostrum. Nam cum in lecto iacere cogeretur, essetq; in prophanis libris legendis multum temporis collocare solitus, aliquem eiusmodi librum sibi ad manum dari iussit, ut eius lectione tempus falleret. Negantibus familiaribus, domi eiusmodi esse libros, duos Hispanica lingua scriptos accepit, ne prorsus otiosus esset, quorum alter Christi Salvatoris nostri, alter Sanctorum vitas continebat. Atq; horum quidè librorū lectione, sensim eius animus immutari, & imitandi, quæ legebat, studio quodam affici videbatur. Hoc initium fuit conuertendi illius militis, à quo tot conuersionum milliones pependerunt. Librum petijt: prophanum optauit: sacrum sortitus est. inde didicit sapere, vnde alios sapere doceret. Sed & sanctos tutelares sorte eductos non minus vtiliter, quàm piè, legimus.

Erat solenne familia Borgia, veterè instituto, ut è Diuorum numero aliquem quotannis sorte duceret. Seruabat religiosè hunc morem puer etiam tum Franciscus (Borgia) quem etiam in Societatem induxit, prius, quam familiam ducere cepit. Diui nomen cui obuenisset, is, profesto die, duos mendicos vicatim collectos alebat; festo verò, binis vini mares, feminis femina, ad mensam ministrabant. Ex hoc fonte manauit pia solennisq; Societatis consuetudo, ut singulis mensibus Sanctorum nomina sorte è stula educantur distribuanturq; singulatim. Quo die votis conceptis, religiosèq; persolutis opem sui quicq; Diui implorant. Didicerat id in gentilia Borgia familia Franciscus. Ognati quoq; idem seruauit; multa Socys indulgens, quo die Diui nomen sorte illis obtigisset: ipse adhuc precatiōni plus etiam temporis tribuere solitus. A Societate hic sortiendi mos in B. Virginis Sodalitates, atque inde in alias aliàsque, magno cum fructu, est propagatus. Multi è paruis schedis magna extirpare vitia, egregiasque exercere virtutes, Sanctosque peculiaribus colere honoribus didicerūt. Sed assuetudo quosdam facit negligentes. Alios ignorantia vtendi tanto fructu priuat. Si tollerent ignorantiam Exhortatores aut Concionatores, extinctis vtique impijs sortilegijs, fortes bonas inducerent, cultumque Diuorum longè latèque propagarent.

De alia Sancti patroni sortitione memorant, quam hïc non omittam interferere, Anno 1208. sacro baptismate tinctus est primus Ar.

VII.

Petr. Ribaden. l. 1. c. 2. de vita S. Ignatij Loio-
læ.

VIII.

Andreas Schottus l. 1. vitæ B. Francisc. Borgia. c. 1. Idem lib. 4. c. 4.

IX.

Leonardus

Mayr. in Ca.
lend. B. Vir-
gin. 4. die
Febr.

mus Arragoniæ rex Iacobus, cuius mater, cum dubia esset, quoniam Apostolorum nomine filium suum deberet insignire, consilium cepit, forti iudicium vel indicium permittere. Duodecim itaque curavit cereos fundi æquali pondere & magnitudine. Singulis cereis, alicuius Apostoli nomen inscripsit, vel in schedâ adiecit. Eos omnes pariter in honorem Apostolorum accendi iussit, addita conditione, ut cuius Apostoli cereus diutiùs arsurus esset, eius nomen filius sortiretur. Diutiùs arsit cereus Iacobi. Indicatum est igitur, ex Dei voluntate, vocandum esse Iacobum. Quod & factum est: neque sine emolumento. Nam hic postea Iacobus & regnum Hispaniæ, & religionem Catholicam, & honorem D. Iacobi mirificè propagavit. Plausum tulit fructumque hic modus sortiendi: quia nullum periculum erat, quicumque Apostolus in patronum eligeretur. Quare eo superstitionem suam tueri non possunt stultæ illæ mulierculæ, quæ, in die Fidelium animarum, tot cereos accendunt, quos liberos habent, eamque prolem, cuius cereus citiùs absumitur, sibi persuadent citiùs morituram; quasi Deus, qui vult hominibus horam mortis esse incertam, illam cereis reuelaret. Sed rectè eiusmodi matres sua curiositas plectit, semper enim postea anxie metuunt, quod superstitiosè crediderunt.

X.

Cæsar. lib. 8.
Mirac. c. 56.

Istam porrò Sanctos sortiendi consuetudinem non novam esse, docetur eo argumento, quia, ante annos plus quàm quadringentos, eius consuetudinis meminit Bernardi æqualis, & ex eodem ordine, Cæsarius Heisterbachiensis, cuius hæc sunt. *Consuetudo est maximè prouincia nostra matronis, ut tali sorte specialem sibi Apostolum eligant. In duodecim candelis duodecim Apostolorum nomina, singula in singulis scribuntur, quæ à sacerdote benedicta aliarum simul imponuntur. Accedens verò femina, cuius nomen per candelam extrahit, illi plus ceteris & honoris, & obsequij impendit. In hunc modum cum quadam matrona S. Andream extraxisset, & non ei placuisset, repositâ candelâ alium habere voluit, sed iterum idem occurrit. Quid plura? tandem traxit sibi placentem, cui cum multum exhibuisset obsequij, per omnes dies vite, & ad extrema perueniens esset moritura, non illum, sed B. Andream sibi assistere vidit. En, inquit, ego sum ille despectus Andreas. Ex quo colligitur, quod nonnunquam Sancti etiam ultro se ingerant humane deuotioni. Quod cur faciant, etsi inter arcana Dei sit habendum, tamen etiam bonitati eorum ascribi potest, ut qui vel spernentes se, non spernant, immo benefacere his, qui oderunt illos, possunt.*

los possint. Quanto autem magis diligentes se diligent, & cultoribus suis patrocinantur? Neque præiudicium fit alijs, si vnus altero colatur impensius; non enim idcirco hic sanctior, aut ille impotentior censetur, in adminiculando; sed cum vniuersim omnes, tanquam *nimis honorati amici Dei*, tum in Litanijs, tum in alijs precibus inuocentur; vnus eligitur alterū ab hoc, alius ab alio, vt etiam peculiariter colantur, perque hunc peculiarem affectum Mundo magis innotescant. Cum autem etiam in magnis aulis aut conuiujs, etsi omnes serui conuiujs omnibus honorem exhibeant, tamen alius huic, alij alius astare seruireque iubeatur; cur nō & diuina sapientia Sanctis suis prouideat seruos & seruis Sanctos peculiare? Imō puidet. Hinc vel ab ipsis Sanctis Sancti aliqui præcipuo amore atq; honore culti fuere. Sic culti sunt, à S. Basilio & fratre Nysseno, Martyres quadraginta; itémque Theodorus. Sic cultus est à Chrysofomo Paulus, ab Augustino Stephanus, à Gregorio Andreas, ab alijs alij. Neque putandum est, esse inter Sanctos æmulationem; nullus alteri inuidet; nullus existimat, se iniuria affici, quando alter honoratur. Alioqui etiam Ecclesia nullam auderet orationem ad D. Martinum fundere, ne D. Georgius offenderetur; aut, cum S. Nicolai festum celebrat, metuendum esset, ne S. Dionysius læderetur. Certè multi beneficio obstricti videntur, vt vnum Sanctum præ alio venerentur. Cur enim S. Benedictum PP. Benedictini, S. Bernardum Bernardini, S. Franciscum Franciscani, S. Dominicum Dominicani, S. Norbertum Norbertini, & qui S. Ignatij instituta sequuntur, S. Ignatium peculiaribus obsequijs non venerarentur? Colit quisque ducem suum, eumque meritò censet honorandum, quem ei Deus dedit imitandum. Dare autem solet, non modò per vocationem, sed etiam per sortem.

Cuius rei exemplum, in vita quoque S. Elifabethæ, quæ postea Lantgrauij fuit vxor, legimus. Illa D. Ioannem Apostolum, præter ceteros, charum, sibi, patroni loco, delegerat, imitata pietatem Christianorum (vt refert Iacobus Montanus Spirensis) quibus singularim eligere aliquem è cœtu Apostolico, quem familiaris clientum more colant, consuetudo est. Ne tamen electionis euentu (vt assolet) incerto, quia sorte agebatur, alium, quàm Ioannem nancisceretur, præmissa ad Deum prece, effecit, vt quem summopere volebat, semel iterumq; ac tertio sortiretur. Cuius voti compos effecta, adeò dilexit coluitq; adeptū,

Vn

vt ob

XI.
Surius 19.
Nouemb.

vt ob ipsius nomen meritumūe rogantibus nihil denegandum putaret. Est in hoc exemplo affectus erga Sanctum, Suffragium Sortis, & preces à Deo impetrantes, vt Sortes temperaret; qua in re multi hodiē que sunt pij imitatores, dummodo assuetudo non minuat pietatem.

XII.
Gregor. Tu-
ron. l. 2. hist.
Francor. c.
37.

Possunt & alij diuinæ voluntatis explorandæ modi inter Sortes computari, qualis fuit ille, quem Gregorius Turonensis recenset his verbis: *Chlodoueus rex ait suis: Valde moleste fero, quòd hi Arriani partem teneant Galliarum. Eamus cum Dei adiutorio, & superatis, redigamus terram in ditionem nostram. Cūq; placuisset omnibus hic sermo, commoto exercitu, Pictanos dirigit. Et paulò pòst: Ipse verò rex direxit nuncios ad Beatam Basilicam (S. Martini) dicens: Ite, & forsitan aliquod victoria auspiciū ab eade sancta suscipietis. Tunc, datis muneribus, quæ loco sancto exhiberent, ait, Si tu, Domine, adiutor mihi es, & gentem hanc incredulam, semp̄q; amulam tibi meis manibus tradere decreuisti, in ingressu Basilica S. Martini, dignare propitiū reuelare, vt cognoscam, quia propitiū dignaberis esse famulo tuo. Maturantibus autem pueris, & ad locum accedentibus, iuxta imperiū regis, dum Sanctam ingrederentur Basilicam, hanc Antiphonam ex improviso primicerius, qui erat, incipit: Præcinxisti me, Domine, virtute ad bellum: supplantasti insurgentes in me subtus me, & inimicorum meorum dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti. Quod satellites audientes, & Domino gratias agentes, & vota B. Confessori promittentes leti nunciauerunt regi. Porro ille cum ad fluuium Vigennam cum exercitu aduenisset, per quem locum transire deberet, penitus ignorabat, inuenerat enim ab inundatione pluuiarum. Cūq; illa nocte Dominum deprecatus fuisset, vt ei vadum, quo transire posset, dignaretur ostendere, manè factō, cerua miræ magnitudinis, ante eos, nutu Dei, flumen ingreditur, illaq; vadante, populus, qua transire posset, agnouit. Sortis loco, regi fuit vox, sub ingressum legatorum, in templo excepta victoria nuncia; & cerua ductrix.*

XIII.
Petr. Ribad.
l. 1. Vitæ S.
Ignatij. c. 3.

Qualis datus est dux etiam S. Itæ innocenti, ob arreptam adulterij suspicionem, ex arce ac turri præcipitata, atque in nemoris salutare latebras inuitatæ, ceruus cornuum ramis, candellarum instar, prælucens. Neque noster Patriarcha Ignatius à cæde Mauri aliter est abductus. *Pergentem, cepto itinere, Ignatium, inquit Ribadeneira, & recta montem Serratam versus progredientem, Saracenus quidam, siue Maurus asscutus est (erant per id tempus in Hispania Tarraconensi adhuc aliqui ex antiquis eius gentis reliquijs) cæcā*
vna

vnā irent, incidit (vt fit) illis sermo de Virginitate B. Virginis Mariae, quam cum in conceptu filij concederet Maurus, in partu negaret, ad eamq; rem naturales rationes aliquot adferret, neq; ad veritatem flecti posset, ab Ignatio, celeriter processit, solūq; Ignatiū reliquit, herentem diu, multūq; dubitantem, vtrum ab se pietas Christiana exigeret, vt Maurum cōsequeretur. & pugione confoderet, quōd de beatissima & immaculata Virgine, coram se, ignominiosē locutus fuisset. Homo quippe militaris, & fallaci veri honoris imitatione olim delusus, dedecori sibi esse ducebat, si quid a religionis Christiana inimico, se audiente, de inuolata Sacrosancta Virginis integritate impunē detraberetur. Quae quidem cogitatio in speciem pia, diu, multūq; rudem tunc Christi militem torst, in eamq; deliberationem tandem induxit, vt, vbi ad biuium (vnde è via publica ad oppidum vicinum Maurus declinārat) constitisset, habenas mula, qua vehebatur, permitteret, & si ad locum, vbi Maurus erat, diuerteret, quasitum illum, atq; inuentum interficeret: sin rectē pergeret, omitteret. Atq; ita diuina prouidentia factum est, vt iumentum lata, facilīq; via praetermissa, suum iter sequeretur. Ut omnes intelligant, quibus initijs, quibusq; progressibus, Deus militem suum ad extrema perduceret. Nam, vt ait D. Augustinus, anima virtutis capaces ac fertiles praemittunt saepe vitia, quibus hoc ipsum indicent, cui virtuti sint potissimum accommodata, si fuerint preceptis exculta. Vnde & Moyses interficiens Aegyptium, adhuc incultus, vitiosa quidem, sed magna fertilitatis signa fundebat. Neque debet Momus hīc aliquis ridere, viam Deo displicentem, mulae indicio, proditam Ignatio, cum Balaam ad Balac proficiscente, & irato Deo, cernens asina Angelum stantem in via, euaginato gladio, auerterit itidem se de itinere, & iuerit, per agrum, tandēque etiam prodigiōsa voce hominem docuerit, quā non esset eundem. Quemadmodum & Saul asinas amissas quārens regnum inuenit. Quin hoc ipsum sortiendae viae genus, in sacris paginis, legimus. Ita percussis à Deo Philistheis suafum est: *Arripite & facite plaustrum nouum vnum: & duas vaccas faetas, quibus non est impositum iugum, iungite in plaustro, & recludite vitulos earum domi. Tolletisq; arcam Domini, & ponetis in plaustro, & vasa aurea, quae exoluistis ei pro delicto, ponetis in capsellam ad latus eius: & dimittite eam, vt vadat. Et aspicietis: & siquidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malum grande: sin autem minimè: sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit.* Non est difficile diuinæ sapientiae etiam per

S. Aug. l. 22.
cont. Faust.
c. 70.

Num. 22. 23.

1. Reg. 9. 3.

1. Reg. 6. 7.

2. Reg. 18. 9.

Arcadicum pecus, aut asini aut mulæ, aut bouis, aut vaccæ stupiditatem, ad prudentiam erudire. Cum rebellem filium Absolonom vellet Deus infelici arbori suspendere, mula carnificem egit: potest eadem etiam, si Deus vult, agere præceptorem. Vnde multo stultissimè agunt, qui inde se excusant à diuini Verbi auditione, quòd Parochos habeant & simplices, & non satis doctos. Per bestiam te potest summus Magister instruere, quid quæris Platonem? Ipsi Apostoli nonne simplices fuerunt, atq; illiterati? Quid tunc fecisses, an Petrum piscatorem, aut Nathanaëlem *verum Israëlitam, in quo dolus non erat*, concionantem audire noluisse? Sed ad *Sortes*, immo sortientes enumerandos reuertamur.

Io. 1. 47.

XIV.
Venant. Fortunat in vita D. Maurilij cap. 15. & Sur. tom. 5. die 13. Septemb.

Notissimus est D. Bennonis Episcopi & piscis & claus, cui similem, sed non æquè notam historiam, ex Venantio Fortunato Episcopo Pictauiensi, qui tempore Iustini iunioris An. 570. floruit, referam. D. Maurilius Mediolanensis D. Martini discipulus, multis magnisque miraculis clarus, quem Andegauenses Pontificem habuerunt, paulo postquam à S. Martino. columba candidissima super caput eius descendente, initiatus erat, in D. Petri templo solenniter fecit. Dum sacrificaret, adfuit, cum moribundo filio matrona illa, cui, ante id tempus, sterili eundem precibus à Deo impetrauerat. Ea matrona, non vitam corporis gnato, sed Spiritum S. postulabat manuum impositione, seu Confirmationis atque extremæ vnctionis fortasse etiam sacramento impertiendū; pulcherrimo matrum documento, ne mysteria tam sacrosancta. luctui & lamentis suis posthabeant, sed vt regnum cælorum in primis medicumque animæ antè, quàm corporis quærant. Maurilius nequaquam rem præcipitare sacram affuetus, sed diuinis affectibus absorptus, dum in corpore & sanguine Seruatoris conferendo moram trahit, desinit puer trahere animam; atq; ita hic prius vitam, quàm ille Missam absoluit. Audite, obsecro, rem mirissimam, & æri, immo pectori omnium Episcoporum ac Ecclesiasticorum penitus insculpendam; eorum autem præsertim, qui dum visitant ditionem, dum Sacramentum Chrismatis conferunt, lustrum est; aut qui lusibus symposiisque, cum morte & Styge luctantium. agones negligunt, eosque sine culparum expiatione, sine extrema Vnctione, sine cælesti viatico emori sinunt, ne suas cogantur interrompere computationes ac ebrietates. Non sic Maurilius, non sic fecit; puer, sine Confirmatione decessit, illo non perpotan-

perpotante, sed ad sacratam mensam operante, libantēque sanguinem Christi. Quis cum non excusaret? quo altero negotio sanctiore occuparetur? immo quis religioni sibi non duceret, eo loco, interiungere? At longē aliter calculum duxit sanctus ille Præful. Nam postquam *Ilicet*, dixit, ubi cognouit, puerum vixisse, inconfolabilibus lachrymis negligentiam suam deplorauit, sibi attribuens, quod ille chrismate atque sacro oleo non vnctus, sine tanto dono, vitam finisset. Hic cupio omnes mortales diligenter perpendere, quanti vel leuem culpam faciant, diuinorum iudiciorum gnari. Nam Maurilius, quoniam delictum istud nullo satis fletu ablui posse arbitrabatur, diu multūque, quid ageret, animo secum colluctante, statuit, domi ac inter ciues, tale piaculum lūi non posse, sed voluntario exilio puniendum. Consilio hoc capto, clam profugit, incogitansque secum clauēs asportat, quibus Reliquiæ Diuorum, in Andegauensi Ecclesia, custodiebantur. Sollicitus exul nullum satis remotum securūque exilium existimabat, nisi quod mare interpositum munuisset. Ad littus ubi peruenit, dum nauæ morantur ventūque expectant, ne nihil ageret, per otium, in lapide, diem navigationis suæ incidit, nomēque adiecit, à nullo vtiq; Andegauensi reperiendum. Conscensa nauī, atque in altum prouecta, tum demum cæpit animaduertere, clauēs sacri thesauri secum ablatas: easque, cum manibus versasset, subito, dæmonis inuidia excussas atque in mare esse prolapsas, duplici dolore angebatur. Quamobrem, non sine pio fletu, exclamauit, se, nisi has clauēs iterum videre meruisset, patriam urbemque, non reuisurum. Et sanè, ante integrum septennium, non reuifit. Tanti etiam Deus vel leuem, vt nobis videtur, labeculam facit. Quot annis, aut quibus pœnis castigaturus est, eos, qui, non Sacrificij, cum consueta pietate, absoluendi causa; sed vt dormire, & edormire crapulam, vt perpotare, vt ludere possint, tot deserunt moribundos? tot oues negligunt, neque instruunt illis doctrinis, sine quibus æternam salutem non consequuntur? Decimas suas accuratè exigunt, vt habeant, vnde viuant. Sciant & oues exigere pabulum spirituale; quo subducto, illis est pereundum. Quid ergo tunc eiusmodi pastoribus continget? an septennij exilium illis sufficiet? Nequaquam, sed, ob vnāquamque ouem æternū, illorum negligentia, pereuntem, æternū sunt, perituri. Sed reuertamur ad nostrum Maurilium. Is, nauigatione su-

ne superata, vestem mutauit, ne agnosceretur; utque corpus assiduis laboribus diuexaret. Hortulanum professus homini primario operam condixit. Eo in opere apparuit, quanti referat, quam manu quid feratur, quamque salutaris sit imber diuinæ benedictionis. Siquidem quidquid seminauerat, quidquid plantauerat, incredibili auctu saniorumque proueniebat; adeo ut non solum omnibus sufficeret, sed etiam nunquam deficeret, quod culinæ suis petebant. Hæc fertilitas & gratia horti magnam illi gratiam amoremque conciliauit; tandemque, etiam extra Phæaciam, pro Alcino habebatur, Alcinoos pariter plantando, & Onias, pro populo ac ouibus suis identidem orando.

XV.

Interea Andegauensis populus pastore suo viduatus absentiam illius semper magis magisque sentiebat. Deerat enim qui iussu dæmones fugaret, oratione ægros sanaret, signo crucis cæcos illuminaret. Quin è cælo quoque, per varia visa admonebatur, perque portenta terrebatur, ne deses esset in Antistite suo queritando, si vellet imminens vrbi excidium declinare. Adeo Deus bonos pastores cordi habet, & populum pastoris amantem amat; ut etiam terreat, & puniat, si non satis curet curatorem. Quem tantò impensius curandum, vel inde docemur, quod vnus Episcopi sanctitas possit diuinæ iræ obstare, ne tota aliqua ciuitas euertatur. Electi sunt igitur, communi consilio atque impensa, viri quatuor probatissimæ virtutis, qui omnibus rebus necessarijs instructi, per diuersas orbis partes, Præsulem quæsitum proficiscerentur. Hi omnem ferè Europam perlustrarunt frustra, septimoque tandem anno, re infecta, in Galliam reuersi, quem cis mare non repererunt, trans mare indagaturi, diuino ductu, ad eum Oceani portum, qui in Britannia minore est, peruenerunt. Ibi dum nauim expectantes, temerè aliquot spatijs factis, per littus, obambulant, in silice inscriptum inueniunt: HIC TRANSIIT MAURILIVS ANDEGAVORVM EPISCOPVS &c. Ea indicina læti nauem, & mox mare intrant. Ad medium progressis, ex improviso, grandior piscis, potenti saltu, de gurgite in nauim se librat, in quo exenterato eas ipsas sacrarum Reliquiarum clauas, quæ de S. Maurilij manibus, ante tot annos, arte dæmonis exciderant, benignitate Numinis iterum inuenerunt. Quibus agnitis, haud mediocri pauore percussi timuerunt, ne & ipse Maurilius naufragio haustus periisset. Anchoras iaciunt, & naue stante in medium.

medium consulunt, progrediendūne sit, an patria repetenda? Suadebant potenter nauæ, actum esse, reuerterentur, clauas notas hausti fluctibus Maurilij euidentis iudicium haberi. Dum consulunt, nox subit, & somnus, & cum somno omnibus mandatum à Deo datur, vt cæpto itinere pergant, neque cessent Antistitem suum inuestigare. Hoc somnio vno eodēque omnes vsi non censuerunt retro, sed porrò nauigandum. Quare, Angelo duce, & portum obtinuerunt, & hospitio circumspecto, non in hospitium, sed in eas ipsas ædes delati sunt, in quibus Maurilius topiariam factitabat. Vix domum ingressi audiunt illicò desideratissimum nomen, Maurilium, vt cum oleribus præsto esset, inclamari, videntque quasi mediastrinum, cum oleribus accurrentem. Mirificum tunc exitit gaudium, summæque admiratione stupefacti, ad illius se pedes abijciunt, atque vbertim lachrymantes, summa, qua possunt, ope, rogant, vt patriæ ciuitatiquæ suæ succurrere periclitanti ne dedignerentur. Admiratur non minùs Maurilius, se inuentum & agnitum, quàm qui illum agnouerunt. Cum igitur se ipsum negare non posset, fugam fallus, reditum negauit, asserens se & voto, & iuramento constrictum, ne vnquam domum reuerteretur, nisi perditas in vndis clauas recepisset. Ibi se demum diuinæ providentiæ ambages aperuerunt. Nam &, qui ad eum indagandum missi fuerant, visa sua retulerunt, & clauas ipsæ è profundo pelagi postliminiò à pisce redditæ testimonium fuerunt diuinæ voluntatis. Excitata est ingens, inter omnes, admiratio, sed præcipuè obstupuerunt illi, quibus tantus Præsul, per tam multos annos, veniliter seruij. Itaque quem vt hortulanum habuerant, iam vt Præsulem venerantur, ignoscique sibi petunt, quòd incognitum non tractârunt pro reuerentiâ & dignitate. Maurilius tot pulsatus argumentis precibusque fatigatus nondum tamen plenè consensit in reditum, nisi priùs os Domini consulisset. Inducias igitur, in alterum diem, petiuit, totamque vigilijs ac precibus noctem impendere statuit, vt mentem opemque diuinam imploraret. Cõcubia nocte, peruigilio fessum lenis sopor oppressit; ibi Angelus adfuit eumque ita affatus est: *Surge, Maurili, & populorum te requirentium exequere votum. Ecce enim tuis precibus & meritis tibi commissus Dominus seruauit oues, pro quibus rogasti, & insuper reddidit puerum, quem diutius plorans quasisti.* Facto die, non minore luctu eorum, quos relinquebat, quàm gaudio illorum, quos comitabatur, ad

tur, ad

tur, ad nauim deductus est. Domum vbi venit, ad defuncti pueri & iam septem annis sepulti tumulum accessit, terraque eruta, in genua procumbens, longam, cum vberimo fletu, orationem ad Christum effudit. Qua finita, vtrique consurgunt. Maurilius de oratione, & puer de morte: quem consecratum, ex euentu Renatum appellauit, habuitque post se, in Episcopatu Andegauenſi Successorem, & ipsum miraculorum grandium patratorem. Sic Maurilio defunctus puer, Maurilius populo suo redditus, maiore cum gaudio & honore domi exceptus, quam, in exilio, ad nauim, ingenti hominum multitudine concurrente, deductus est. Sic clauium repertarum fors Maurilium domum reduxit. Verum, vt de muneribus dici assolet, ita & hinc *nec omnia, nec passim, nec ab omnibus* imitanda sunt. Itaque ne aniculæ, cum his talibus, friuola, & gerris Siculis vaniora, permisceant, & *Hiberas nenas Egyptiāq;* vt D. Hieronymus ait, *portenta sectentur*, prouidè scoria ab auro est separanda. Quid si Maurilius, clauis in mari sepultas, putas- set nunquam, sicut ferrum ad securim olim, nataturas, atq; ea loquendi formula indicare voluisset, se quoq; nunquam rediturum, atque ita non ipse *sortes*, aut signum reditus à Deo poposcisset, sed Deus non poscenti inuentionem clauium pro sortibus esse constituisset? Quod sæpe euenit nunc, nihil minùs, quam de *sortibus* cogitanti. Vnde nihil hinc in exemplum trahere possunt mali *sortium* vsurpatores.

Vlpianus in
Pandeſt. l. 1.
tit. de officio
Proconsulis,
ex epist. D.
Seueri & An-
tonini Imp.
S. Hieron.
in 12. qq.

CAPVT XXXV.

*Quenam exploratio diuina voluntatis, per sortes, aut
quæ fors sit licita?*

I.

Uiquam magis inter Scyllam & Charybdim nauiga- tur, quam cum de *Sortibus* est disputatio: vtrinque enim sunt scopuli: & qui omnes *Sortes* damnat, malus est iudex, & qui omnes absoluit, impius vsur- pator. Recensui varias Sortes, & varios, qui illis vsi sunt, non tamen omnes probaui; improbus autem essem, si omnes reiecissem. Vt ergò tutò, etiam hac ratione, Dei iudicia indagari possint, sequentia dabo documenta.

Primum.